

Написано от Христо Христов
Вторник, 21 Май 2013 08:08

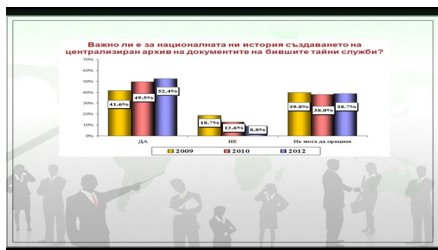
Когато през 2008 г. Комисията започна активно дейността си, общественото внимание не бе силно ангажирано към темата за досиетата. Недоверието към работата на младата институция вземаше връх над доверието. Не ставаше въпрос за недоверие на политическа основа, а по-скоро за скептични нагласи. Мотивите бяха доста различни. От една страна това бяха резерви относно достоверността на самата информация и пълнотата на архива; от друга, хората се съмняваха, че ще бъдат извадени на светло всички сътрудници на бившата ДС – нещо, което се подхранваше от политици, от анализатори, от проверени и подлежащи на проверка лица.

На този орган се гледаше като на инструмент на управляващите, който работи в интерес на властта. Едва 17 % посочваха, че се интересуват от това как работи Комисията по досиетата. В същото време обаче бяха регистрирани като цяло позитивни обществени нагласи към закона, който регламентира дейността ѝ. За разкриване на агентурното минало на всички публични фигури у нас се обявиха 44%, а 25 % бяха против. Доста висок бе делът на хората, които нямат мнение по въпроса – 31%.

Година по-късно през 2009 г. мнението на анализаторите вече бе, че това, което се прави от Комисията, е мисия с историческа ценност и стойност. Усещането, че нещата най-после се случват доведе и до намаляване с 6 пункта за една година на недоверието към работата на комисията. Само за една година работа, изследванията за нагласите на обществото регистрираха трайни и категорични нагласи по отношение на въпроса трябва ли да бъде огласена информацията за агентурното минало на всички публични лица у нас. Това бе въпрос, който изискваше трайно решение според половината от българите.

Предубедените към дейността на Комисията, според които начинът, по който тя работи, застрашава националната сигурност на страната, започнаха да намаляват. Това бе наистина пряк резултат от стила на работа на Комисията до този момент, както и от степента на сработеност между нейните членове.

Написано от Христо Христов
Вторник, 21 Май 2013 08:08

През 2009 г. голяма част от хората вече бяха на мнение, че Комисията по досиетата е длъжна да положи много усилия за изграждане на архив на документите на бившите тайни служби, който да остане в националната ни история като важен документален принос. Нещо повече, подкрепата на подобна идея означаваше, че е налице съзнание за пренасяне на историческата памет към новите поколения и за „изнасяне на здрава фактологична основа” на темата за досиетата като част от най-новата ни история, която следва да не остане непозната и главно спорна като интерпретация за младите поколения българи. Оказа се обаче, че е трудно младите поколения да бъдат пряко въввлечени в темата и да проявяват интерес в момент, когато все още се работи по огласяне на сътрудниците на службите.

През 2010 г. делът на българите, които се интересуват от решенията на Комисията на публични личности продължи да расте. Комисията стана все по-разпознаваема за обществото, а работата ѝ пораждаше интерес сред все повече българи. Сравнението на социално-демографските профили през различните години показаха двойно увеличение на интереса на младите хора на възраст под 30 години към решенията на Комисията по досиетата. Освен за интерес към решенията на Комисията, тези данни вече говореха и за реално медийно присъствие, за подобряване на медийната визия, както и за подобрена комуникация с широката аудитория. Продължи да нараства делът на убедените, че информацията за агентурното минало на всички публични лица трябва да бъде огласена. Това бе още един индикатор за това, че дейността на Комисията и нейните решения намират все по-добронамерен прием в публичното пространство.

Макар и бавно, общественото мнение се разкрепостяваше и еманципираше що се отнася до публичния образ на Комисията по досиетата и до оценките за нейната работа.

Написано от Христо Христов
Вторник, 21 Май 2013 08:08

Промените, които настъпваха в общественото мнение бяха бавни, но трайни и определено положителни. Представата, че Комисията следва неизменно изискванията на закона и не произвежда напрежения и конфликти остана през годините.

В средата на първия мандат големите въпросителни пред общественото мнение все още бяха в рамките на ценностния контекст на преценките – това бяха нравствено-морални въпросителни, които тепърва разчитаха да получат удовлетворителни отговори. Това предполагаше дискусии по базисни ценностни въпроси, където Комисията и нейната дейност да се преплитат с по-глобални нравствени теми пред съвременните хора.

Промените в общественото мнение по отношение на предмета на работа на Комисията протичат бавно, но в позитивна посока и необратимо. Големите въпросителни пред общественото мнение остават в рамките на ценностния контекст на преценките. Това са нравствено-морални въпросителни, които тепърва ще разчитат да получат удовлетворителни отговори.

23 години след началото на демократичните промени, в началото на 2012 г., 48% от българите са на мнение, че бившата ДС е била репресивен апарат. Пет пъти по-малко са намиращите подобно определение за неприложимо към бившата ДС.

Постоянно расте делът на българите, според които информацията за агентурното минало на всички публични лица трябва да бъде огласявана (от 44% през март, 2008 г. на 57% през февруари, 2012 г.).

Написано от Христо Христов
Вторник, 21 Май 2013 08:08

Интересът към работата на Комисията е трайно висок сред гражданите на възраст между 40 и 60 г., сред живеещите в столицата и в големите градове, сред високообразованите и заможните. Расте интересът на младите хора към дейността на Комисията по досиетата. През февруари 2009 г. младите под 30 г., които са се интересували от работата на Комисията са били 9%, а през 2012 г. те вече са 29%.

Интересът в новите поколения българи започна бавно да се заражда, когато нещата можеха да им бъдат представени спокойно, интерпретациите не водеха до обществено напрежение и конфронтации, а архивът отреждаше на темата важно място в новата история. По такъв начин новите генерации започнаха да създават съпричастност към една или друга тема.

Оценките за работата на Комисията по досиетата през годините са по-скоро позитивни. Според една четвърт от българите, с работата си Комисията по досиетата е повишила обществения интерес по темата. Така, от създаването на Комисията, с 10% нараства делът на българите, според които тя съумява да привлича обществения интерес към темата. През 2008 г. хората, които твърдяха, че Комисията не съумява да привлича обществен интерес, бяха два пъти повече от онези, които констатираха повишен обществен интерес по темата. Сега ситуацията е променена - дяловете на даващите положителни и отрицателни оценки вече са изравнени. Около две трети от трайно интересувашите се от работата на Комисията посочват, че тя е успяла да засили обществения интерес към работата си.

За последните години бе регистриран повишен интерес към интернет страницата на Комисията, както и към специализираните информационни сайтове в Интернет. Това е индикация за потребност от автентична информация.

В началото на втория мандат на Комисията „ЗА“ промени в действащия закон за досиетата се обявиха около една трета от българите, като 25% искаха да се разшири обхвата на проверяваните лица и с промените в закона това се случи. За по-възрастните, които споделяха подобно мнение, бе важно тази страница от историята да не се затваря непрочетена. Може да се очаква, че от степента на отвореност и достъпност на подобна информация ще зависи и интересът на младите хора към темата за досиетата в бъдеще.

Написано от Христо Христов
Вторник, 21 Май 2013 08:08

**Изследването на обществените нагласи към дейността на комисията по досиета е на НЦИОМ. То е публикувано в брошурата „Равносметка с поглед напред“ – мандат 2012-2017 г. Оригиналното заглавие на изследването, публикувано в брошурата, е „Погледът на обществото“.*